

Adviseur in Verwonderland

De magie die wij in organisaties brengen

Auteur: Simon van der Veer

De Efteling heeft als belofte 'een wereld vol wonderen'. Kinderen kijken vol verwondering naar hoe Holle Bolle Gijs die hun snoeppapiertje verorbert, de fakir op zijn tapijt rondvliegt, of de sprookjesboom een betoverend verhaal vertelt. Hoe ouder we worden, hoe minder we in die wondere wereld geloven, laat staan vol verwondering de wereld tegemoet treden. In dit schrijven wil ik een lans breken voor de adviseur die van tijd tot tijd de wereld van verwondering weer betreedt, zodat een organisatie nog lang en gelukkig presteert.

Blijf je verwonderen

Het is een sleuteltaak om als buitenstaander de 'binnenstaanders' in een organisatie te verleiden om op een queeste te gaan. Om het vertrouwde thuisland van opvattingen, regels en gewoonten te verlaten en op avontuur te gaan. Zo valt een organisatie niet in een honderdjarige slaap en

blijft die zich ontwikkelen. Dit valt en staat met dat mensen zich blijven verwonderen voor de wereld om zich heen. Een kinderlijke onbevangenheid waardoor je verwondert blijft over hoe mensen met elkaar omgaan en het organisatieleven zich openbaart. Juist als we ons verwonderen zien we meer alledaagse zaken die we in eerste

instantie over het hoofd zagen. Het normale wordt abnormaal. Dit helpt ons om met bredere blik te kijken naar wat er in een organisatie speelt en hoe we vanuit onze rol als adviseur het vraagstuk beter kunnen dienen. Hiervoor is het belangrijk om regelmatig het 'wonderland' te betreden en die blik van verwondering vast te houden.

Betreden van een andere wereld

Ik was eerder dit jaar op vakantie in Engeland en bezocht de heilige bron in Glastonbury. De bron symboliseert de plek van het magische eiland Avalon, waar koning Arthur naartoe werd gebracht toen hij stervende was. Op het putdeksel van de bron staan twee cirkels die elkaar in het midden overlappen. De ene cirkel staat voor de dagelijkse realiteit en de andere voor de mythologische realiteit, de 'andere wereld': Wonderland. Avalon werd als een van de poorten naar deze wereld gezien. Overal op aarde komen dergelijke magische plaatsen voor. In het prachtige boek *Het oneindige verhaal* (1979) van Michael Ende beschrijft hij de noodzaak van de verbinding tussen beide werelden. Als de verbinding verbroken is en niemand meer heen en weer reist, sterven beide werelden af. Het is het proces van een mens die zijn dromen verliest, die zijn verwondering kwijtraakt, en innerlijk sterft.

Sprookjesverhalen ver-maken ons

Met behulp van sprookjes kunnen we de wereld van verwondering blijven opzoeken. Eeuwenlang hebben sprookjes de functie gehad om ons te vermaken. En dan ver-maak zoals schrijver Ramsey Nasr het bedoelde: door verhalen ver-maken we onszelf. Ze breken ons open en helpen om onszelf en de wereld beter te begrijpen. Hiernaast leven we ook in een tijdsgewricht waarin, zoals psychiater Dirk de Wachter dat zegt, de 'ikkigheid' regeert en grote verhalen die zin geven aan ons bestaan 'ontzield' zijn geraakt. Door het inzetten van sprookjesverhalen vanuit je rol als adviseur creëer je narratieve ruimte waarin mensen betekenis kunnen geven aan het organisatieleven. Het is een ruimte waarin mensen zichzelf kunnen ver-maken, want wie naar een sprookje luistert wordt als het ware zelf betoverd. Je fantasie wordt aangewakkerd.

Wat speelt er in het organisatie-kasteel?

Als kind leerden we dat de magie uit sprookjesverhalen niet bestaat in onze echte wereld. Maar is dat wel zo? Of zijn we daardoor op een dwaalspoor gebracht? Juist verhalen uit sprookjes, films, muziek, (religieuze) boeken helpen om onze plek te ontdekken in het grotere geheel. Verhalen nodigen uit om in de voetsporen van de personages de patronen van de organisatie en jezelf beter te begrijpen. Je krijgt een beter plek- en patroonbesef. Je prikkelt daarnaast ook de verbeeldende geest van mensen om naar het organisatiekasteel te kijken en wat daar speelt. Op deze manier moedig je mensen uit om op avontuur te gaan. Wat is onze 'ring in het vuur-moment' en wat staat er op het spel om net als Frodo en Sam ons thuisland *The Shire* te verlaten? Welke 'oproepen' (vragen, klachten) van God (de stem van het grotere geheel en ons geweten) hebben we net als Jona in de wind geslagen, omdat we liever voor het gemak kiezen, maar ondertussen voor het ongemak weg lopen?

Uit het paradijs gegooid

Maar alvorens je mensen een wereld van verwondering kunt laten betreden, dien je ook zelf kleur te bekennen. Wil je ook je eigen waarheid en zekerheden op losse schroeven zetten en heb je de moed om niet in te gaan op het appel wat een opdrachtgever op je doet, terwijl je daarmee uit het paradijs (de harmonieuze relatie) wordt gegooid? Durf je het aan om professioneel ongehoorzaam te zijn aan de 'wetten van God', waarbij die symbool staan voor de wetten van het cliëntsysteem? Hoe het 'hoort' om daar in dat systeem geaccepteerd worden en hoe je je als adviseur dient te gedragen, want anders bega je een zonde en word je uit het paradijs geknikkerd.

'This is your last chance. After this, there is no turning back. You take the blue pill - the story ends, you wake up in your bed and believe whatever you want to believe. You take the red pill - you stay in Wonderland and I show you how deep the rabbit hole goes.'

Deze spiegel houdt Morpheus Neo voor in de film *The Matrix* (1999) en staat symbool voor het leren kennen van een potentieel verontrustende waarheid. In elke organisatie schuilt er een kracht om nieuwkomers – zoals een adviseur – te betoveren, in de ban te brengen van hoe 'de wetten van het paradijs/*The Matrix*' eruit zien. De organisatie sust je als koene ridder of dappere prinses in slaap. Je wordt verleid om met je adviezen en interventies mee te gaan in wat in die organisatie acceptabel is en niet te spannend. 'Pas je aan' is het devies en slik de blauwe pil. Niet voor niks dat een magiër of een heks nooit aan het hof of in het dorp woonde, maar daarbuiten. Morpheus 'woont' ook buiten *The Matrix*. Zo behouden deze buitenstaanders een vrije rol en onafhankelijke geest. En stimuleren ze anderen om op een queeste gaan, een zoektocht om een vraagstuk te beantwoorden.

Trinity:

'I know why you're here, Neo. I know what you've been doing... why you hardly sleep, why you live alone, and why night after night, you sit by your computer. You're looking for him. I know because I was once looking for the same thing. And when he found me, he told me I wasn't really looking for him. I was looking for an answer. It's the question, Neo. It's the question that drives us. It's the question that brought you here. You know the question, just as I did.'

Neo:

'What is the Matrix?'

Trinity:

'The answer is out there, Neo, and it's looking for you, and it will find you if you want it to.'

'It's the quest(ion) that drives us...' Het is daarom zo treffend dat queeste en het Engelse woord 'quest(ion)' etymologisch zoveel verwantschap hebben: een avontuurlijke vraagtocht. Niet geheel verwonderlijk dat het schip van Morpheus *The Nebuchadnezzar* heet. Een verwijzing naar de

oude Bijbelse koning en *'he has a dream he can't remember but keeps searching for an answer'*. Dit staat symbool voor hoe Neo steeds op zoek is naar een antwoord op zijn vragen over *The Matrix*.

Toegangspoort tot Verwonderland

Met dit in het achterhoofd is het in ons advieswerk zo belangrijk om ook mensen in organisaties de keuze voor te leggen: neem je de blauwe of de rode pil? Wil je op een queeste gaan? Hiervoor is het nodig om die wereld van verwondering te betreden. En daarvoor heb je putten en toegangspoorten nodig. Zoals de *Mario brothers* die via een mysterieuze rioolput naar een andere wereld worden getransporteerd. In *Alice in Wonderland* is die poort een konijnenhol, waar Alice intuïtief als ze achter een konijn aanholt. Daar treft ze een wereld aan die totaal niet overeenstemt met de 'gewone' wereld, maar die haar raadsels en inzichten geeft voor het leven. Bij Harry Potter is het een treinstation waar hij de 'overstap' maakt van de 'echte' wereld naar de toverschool Zweinstein.

*Het is belangrijk
om regelmatig het
Verwonderland te betreden.*

De doos van Pandora

Elke avond loop ik met de hond over de dijk en dan zie ik de lichtgevende klok van de kerktoeren in ons dorp. Deze doet mij altijd denken aan Peter Pan en hoe hij met zijn vrienden via de kerkklok naar Nooitgedachtland vliegt. Een 'wonderland' waar niemand volwassen wordt en iedereen verhalen mag blijven vertellen, hoe oud je ook bent, daar blijf je jong en kun je avonturen beleven met het magische elfje Tinkelbel en kapitein Haak. Dit dagelijkse ritueel is zo'n toegangspoort om de verwondering in mij wakker te houden. In mijn advieswerk is zo'n toegangspoort vaak een talisman die ik meeneem, bijvoorbeeld een stripboek van Prins Valiant, of ik gebruik zinnen uit een sprookje: 'Niemand weet, niemand weet, dat ik Repelsteeltje heet'. Om zo de doos van Pandora te openen en datgene naam te geven wat wellicht als een ongemakkelijk gespreks-onderwerp aanvoelt voor de betrokkenen. Of ik zet

muziek op bij binnenkomst, of neem een geheimzinnig schatkistje mee met bijzondere voorwerpen die de fantasie prikkelen.

Als adviseur breng je magie in een organisatie.

Strooi broodkruimels

Het creëren van toegangspoorten om Verwonderland te betreden is onze magie die wij in organisaties te brengen hebben, die eigenlijk elk individu te brengen heeft. Dat je vol verwondering kijkt naar wat zich voor je ogen ontvouwt in hoe mensen met elkaar samenwerken en hoe het organisatieleven er uitziet. En dat je je oordelen en voorkeursoplossingen nog even in de knapzak van Douwe Dabbert houdt. Op deze manier ben je een 'Adviseur in Verwonderland'. Je verwondert je over een (organisatie)wereld vol wonderen en komt zo tot een rijker inzicht in hoe je goed van dienst kunt zijn bij het vraagstuk. En jouw verwondering werkt aanstekelijk voor de mensen in de organisaties. Je strooit een spoor van broodkruimels, die hen beweegt om op een avontuurlijke queeste te gaan. Zodat de organisatie nog lang en gelukkig presteert.

Verder lezen

'Het licht en de korenmaat' (2009) van Hans Wopereis. Een prachtig boek waarin mythen, sprookjes en (bijbel)verhalen een grote rol spelen. Speciaal voor iedereen die van grotere betekenis wil zijn in zijn werkomgeving.

'Op verhaal komen' (2016) van Wibe Veenbaas.

Op verhaal komen gaat over zijn fascinatie voor verhalen en hoe hij er veelvuldig gebruik van maakt als didactisch hulpmiddel, als interventievorm of als middel om een gevoelig taboeonderwerp bespreekbaar te maken.

'Leven in verhalen' (2019) van Michiel de Ronde.

In dit boek wordt met concreet uitgewerkte voorbeelden beschreven hoe je in begeleidingswerk gebruik kunt maken van allerlei bestaande en klassieke verhalen.

'Het Helende Verhaal' (2018) van Joke Goudswaard en Wibe Veenbaas. Hoe werk je met metaforische verhalen, zodat ze een toegang zijn tot de verborgen kamer in iemands persoonlijke verhaal? Een helend verhaal biedt een kans om met nieuwe ogen naar hetzelfde te kijken.

'Verhalen veranderen' (2022) van Saskia Tjepkema, Joeri Kabalt, Martijn van Ooijen, Luc Verheijen, Koen Weber en Lieve Scheepers. Dit boek verkent de manier waarop je kunt werken met verhalen in de context van organisatieverandering en teamontwikkeling.

'De terugkeer van de koning' (2021) van Ton van der Kroon. Dit boek is gebaseerd op koningsverhalen uit de westerse mythologie en cultuur, die inzicht geven in het roerige proces waar we - individueel en collectief - op dit moment doorheen gaan.

Simon van der Veer (1981) is ondernemer, organisatieadviseur, schrijver, (gast)docent en podcastmaker. Hij heeft verschillende boeken geschreven zoals *Animal Firm*, *We presteerden nog lang en gelukkig*, *De organisatie draait door*, *Move before you're ready* en zijn laatste boek *De Vanzelforganisatie*. Hij helpt leidinggevendenden met het realiseren van verandering op het gebied van cultuur, leiderschap en innovatie. Een leus in zijn werk is 'wie iets vindt heeft slecht gezocht'. Daarnaast is hij maker van de podcast *Outcast*, waarin hij met een gast met behulp van muziek het eigen levensverhaal doorreist. Hij woont met zijn gezin en hond in een oude herberg en is verzot op sport, film, muziek, strips en magische avonturenverhalen.